

Lakiasianpäälikkö Joonas Jännäri

Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

LAUSUNTO KOSKIEN HE 99/2025 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2026

Viite: Sähköpostitse 23.9.2025 saapunut lausuntopyyntönne

Lausunto valtion vuoden 2026 talousarvioesityksestä (HE 99/2025 vp)

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Vesilaitosyhdistykseltä asiantuntijalausuntoa vuoden 2026 talousarvioesityksestä. Vesilaitosyhdistys kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa kunnioittavasti seuraavaa:

Kannustimet vesihuoltolaitosten yhdistämiseksi

Maa- ja metsätalousministeriön (jatkossa MMM) käynnistämän kansallisen vesihuoltouudistuksen ohjelmassa todetaan tarve edistää vesihuollon rakennemuutosta kohti tarkoituksenmukaisempia ja toimivampia vesihuoltopalveluja tuottavia yksiköitä.

Rakennemuutoksen kautta on saavutettavissa merkittäviä etuja, jotka ovat seurausta suuremmasta organisaation koosta ja suuremmista volyymeistä. Isommille organisaatioilla on lukuisia etuja, kuten edellytykset kehittää ja suunnitella toimintaa pitkällä aikavälillä, mikä edistää mm. investointien oikea-aikaisuutta ja tarkoituksenmukaista kohdentamista ja lisää investointimääriä.

Muita tunnistettuja etuja ovat mm. toimintavarmuuden parantuminen edellä mainittujen tekijöiden lisäksi esim. riittävän henkilöstömäärän, erityisosaamisen kehittymisen sekä kustannustehokkuuden myötä. Tämä mahdollistaa toimintavarmuuteen ja toiminnan laadun parantamiseen panostamisen. Laajemman organisaation tuomien resurssien avulla pystytään korjaamaan vesihuollon toimintavarmuuden varmistamisen kannalta kriittisiä puutteita.

Yhdistämiskannusteet yhdistämisistä syntyvien kertaluonteisten kustannusten kattamiseen, ovat kustannustehokas tapa edesauttaa tämän huoltovarmuuden ja yhteiskunnan turvallisuuden kannalta kriittisen alan rakennemuutoksen vauhdittamista. Tällaisia kertaluonteisia kuluja ovat mm. automaation ja tietojärjestelmien yhdistämisestä sekä palvelutasojen harmonisoinnista aiheutuvat kustannukset.

Tarkoituksenmukaista olisi kirjata, että yhdistämiskannustimien rahoitukseen osallistuttaisiin jatkossa myös valtion toimesta, ja tähän tarkoitukseen nimenomaisesti varattaisiin varoja vuoden 2026 talousarvioon. Tämä edesauttaisi selvästi yllä esitettyjen tavoitteiden eteenpäinvientiä.

Vesihuollon toimintavarmuuden ja kyberturvallisuuden edistäminen

Vesihuollon huoltovarmuus ja toimivuus on kaikissa tilanteissa keskeisiä yhteiskunnan toimivuudelle ja taloudelle. Vesihuoltolaitokset toteuttavat varautumistoimenpiteitä, joilla turvataan vesihuoltopalvelut tavanomaisissa häiriötilanteissa ja myös vakavammissa häiriöissä sekä poikkeusoloissa. Nykyinen turvallisuustilanne ja koronapandemia korostivat tarvetta parantaa vesihuollon kriittisten tuotantopanosten materiaalista varautumista erilaisten saatavuushäiriöiden varalle. Lisäksi on tarve parantaa erilaisissa vakavissa häiriötilanteissa tarvittavan kaluston, etenkin vaihtoehtoiseen vedenjakeluun tarvittavan kaluston, saatavuutta.

Vakaviin toimitushäiriöihin ja poikkeusoloihin varautuminen edellyttää toimenpiteitä, jotka ylittävät yksittäisen vesihuoltolaitoksen perustellun ja sen asiakkailta kerättävillä maksuilla rahoitettavan varautumisen tason. Siksi taloudellista tukea tulee kohdistaa vesihuollon yhteisiin alueellisiin ja kansallisiin varautumist toimiin. Pidämme tärkeänä, että talousarviossa vesitaloushankkeille varattua tukea suunnataan erityisesti vesihuollon varautumiseen ja toimintavarmuuden parantamiseen.

Vesiensuojelu ja ravinteiden kierrätys

Vesilaitosyhdistyksen strategian yksi kuudesta päätavoitteesta on, että vesihuoltoala on bio- ja kiertotalouden sekä kestävä kehityksen edelläkävijä. Ravinteiden kierrätyksen ja jätevesihuollon energiatehokkuuden edistämisen valtionavustuksella on ollut merkittävä rooli vesihuoltoalan tukemisessa kestävien toimintatapojen kehittämisessä ja käyttöönotossa.

Vesilaitosyhdistys pitää tärkeänä, että myös jatkossa ravinteiden kierrätyksen ja energiatehokkuuden parantamiseen panostetaan niin rahoituksen kuin sen edellyttämien valtionhallinnon henkilöresurssien osalta. On ensiarvoisen tärkeää, että tätä hyvää kehitystä ei katkaista rahoitusta leikkaamalla.

Lopuksi

Talousarvion sivulla 458. todetaan: *Yhteiskunnan toimivuuden kannalta elintärkeät toiminnot turvataan (elintarvike- ja vesihuolto, tulva- ja kuivuusriskien hallinta, patoturvallisuus).* Tämän lisäksi sivulla 503. on kirjattu: *Yhteiskunnan toiminta ja huoltovarmuus edellyttävät toimivaa vesihuoltoa ja kotimaisiin luonnonvaroihin perustuvaa energian ja ravinnon tuotantoa.*

Vesilaitosyhdistys katsoo, että vesihuollon tukemisen määrärahoja tarvitaan MMM:n hallinnonalalla myös vuonna 2026 ja sen jälkeen, jotta näitä asetettuja tavoitteita olisi mahdollista toteuttaa.

Joonas Jännäri
lakiasiainpäällikkö